

I. Príspevky účastníku setkání

Zamyslenie sa nad stavom a smerovaním slovenského finančného práva (Thoughts over the state and the direction of the Slovak Financial Law)

Vladimír Babčák

ABSTRACT

In his article, the author deals with the development of financial law, one of the branches of Slovak law. First of all, he presents a sketch of the development of Slovak law on the basis of changes which have occurred after November 1989. He points out the adoption of several laws, which were supposed to create the conditions for a market-oriented model of economy, business environment, new democratic system of territorial self-governance, as well as for the creation of new organizational forms of business enterprises.

Furthermore, the author deals with the condition and level of financial legislation during the past twenty years. He also analyses the changes in the object of financial-law legal regulation, mainly in connection with the creation of new non-profit subjects, as well as with the problem of the law of financial market.

The author pays special attention to the position and importance of financial law in the society during the time-period starting from November 1989, as well as to the changes, which have occurred in the area of financial law in connection with the accession of Slovakia to the economic and legal structures of the European integration.

ZAMYSLENIE SA NAD STAVOM A SMEROVANÍM SLOVENSKEHO FINANČNEHO PRÁVA

Bez minulosti niet prítomnosti a už vôbec nie budúcnosti.

I.

V tomto roku uplynie dvadsať rokov od spoločensko-politických zmien, ktoré zásadným spôsobom pozmenili aj nazeranie verejnosti (v prvom rade odbornej, ale čiastočne aj laickej) na finančné právo. V tejto súvislosti sa finančné právo nielenže stalo predmetom istého kritického pohľadu „novodobej intelektuálnej vrstvy“ našej spoločnosti za jeho pôsobenie v minulom spoločenskom režime, ale zaznamenalo aj výrazný – keď už nie kvalitatívny, tak určite kvantitatívny – posun.

Finančné právo bolo po celé desaťročia budované ako stabilná súčasť právneho poriadku nášho štátu. Vždy bolo chápané ako reálne existujúci súbor finančno-právnych noriem, ktorého základným poslaním je v adekvátnej právnej forme vyjadriť jestvujúce spoločenské, predovšetkým ekonomické vzťahy realizované väzbou medzi subjektmi ekonomickej aktivity a sústavou peňažných fondov vytváraných na centrálnej alebo miestnej úrovni. S pokojným

svedomím možno tvrdiť, že toto konštatovanie má všeobecnú platnosť bez ohľadu na to, v akej forme organizácie spoločnosti finančné právo pôsobilo a pôsobí a ako konkrétnu formu usporiadania spoločnosti politici, politológovia či historici nazvú. Od doby, keď sa spoločensko-ekonomické vzťahy začali realizovať v peňažnej forme a okruh ich subjektov počínajúc štátom a končiac konkrétnou fyzickou osobou, sa rozrástol geometrickým radom, nejaký ideologický prívlastok, ktorý by mal okrem iného vyjadrovať rovnosť alebo nerovnosť postavenia týchto subjektov, príp. demokratickosť spoločenského zriadenia na ich ekonomickej podstate nemohol veľa zmeniť. Toto zdôrazňujem aj napriek tomu, že právo ako celok prešlo po Novembri 1989 radikálnym „očistným procesom“. Tento proces trval – v závislosti na „spoločenskom záujme“ dosť dlhú dobu. Jeho výsledkom bolo, že nová „revolučná“ intelektuálna základňa spoločnosti tvorená novou generáciou politikov, ekonómov, sociológov, politológov, zástupcov umeleckých kruhov, ale i časti právnikov jednoznačne zavrhol dovtedajšie pôsobenie práva a právnych noriem na spoločensko-politický a ekonomický život. Kritike sa samozrejme nevyhlo ani finančné právo. Dosť ťažko by sa však bolo možné zdokumentovať výraznejšie prejavy „servilnosti“ finančného práva v bývalom spoločenskom režime. V období pred rokom 1990 do jeho štruktúry do istej miery síce prenikal ideologický náter, čomu sa dalo ťažko vyhnúť, domnievam sa však, že to bolo v medziach objektívnej nevyhnutnosti a že finančné právo v tomto smere neprekročilo svoj tieň.

Finančné právo a jeho normotvorná základňa – bez ohľadu na to, či ide o kapitalistický alebo socialistický štát – zakotvuje a využíva v podstate rovnaké ekonomické inštrumentárium. Spomeniem len jeho najdôležitejšie kategórie a nástroje, ako sú štátny rozpočet, miestne rozpočty, úver, pôžičky, mena, dane, odvody, poplatky, clo, devízové hodnoty atď. Toto ekonomické inštrumentárium má svoju ekonomickú podstatu i právne vyjadrenie, ktoré sa však líši iba niektorými realizačnými a aplikačnými prejavmi a základnými pravidlami uplatňovania.

Spomínam si, koľko kritiky sa ihneď po Novembri 1989 znieslo na rolu strednodobého rozpočtového plánovania a vôbec na úlohu plánu ako nástroja riadenia. V nových spoločensko-ekonomických podmienkach zrazu akoby štátny rozpočet prestal byť v ekonomickom význame finančným plánom, pretože to bolo charakteristické pre prednovembrové obdobie. Dnes, keď sa píše rok 2009, nám už plánovanie rozpočtových príjmov a rozpočtových výdavkov nepripomína „zašlé časy“. V tejto súvislosti už nebol problém sa vrátiť k strednodobému rozpočtovému plánovaniu v podobe rozpočtu verejnej správy, ktorý sa zostavuje a schvaľuje na obdobie troch rokov, i keď skôr v informatívnej, než v záväznej podobe. To je len jeden z množstva príkladov, kedy kritika finančného práva bola cieľavedome a účelovo využitá na dosiahnutie svojich vlastných, predovšetkým ekonomických záujmov. Aj v tomto prípade sa v praxi naplno osvedčilo, že pod tézu o nutnosti demokratizácie spoločensko-ekonomických vzťahov možno veľmi ľahko implementovať aj súkromné fiskálne záujmy rôznych jednotlivcov a finančných či lobistických skupín.

Dvadsať rokov nie je veľa v živote jednotlivca, nie to ešte v spoločenskom organizme. Preto aj tieto myšlienky môžu byť síce prijaté s istou nevôľou najmä tých, ktorí o demokracii skôr hovoria, než ju akceptujú, ale nič to nezmení na ich pravdivosti.

II.

Finančné právo prešlo v ostatných dvadsiatich rokoch zásadnými zmenami. Tieto zmeny ovplyvnili:

1. **postavenie a význam finančného práva v právnom poriadku,**
2. **rozsah a obsah predmetu finančno-právnej regulácie,**
3. **normotvornú základňu finančného práva,**
4. **didakticko-pedagogickú stránku finančného práva.**

Vývoj spoločensko-ekonomických procesov uplynulých takmer dvadsať rokov výrazne ovplyvnil **postavenie a význam finančného práva v právnom poriadku**. Otázka postavenia a významu určitého právneho odvetvia v právnom poriadku je neobyčajne významná. Mimoriadne je to citeľné predovšetkým v tých odvetviach verejného práva, ktoré ovplyvňujú spoločensko-ekonomický vývoj štátu. Prirodzene, že finančné právo k takýmto odvetviam práva jednoznačne patrí. Všade tam, kde ide o realizáciu spoločensko-ekonomických vzťahov za pomoci, resp. prostredníctvom peňazí a v záujme naplnenia fiskálnych aspektov a cieľov finančnej politiky štátu, je poslanie finančného práva nezastupiteľné.

Finančné právo sa priamo, bezprostredne a intenzívne podieľa na rozvoji, ale i prípadnej stagnácii spoločensko-ekonomických, sociálnych, kultúrnych a iných vzťahov v určitej etape vývoja. Tým je na jednej strane vyjadrený jeho podiel na ovplyvňovaní celospoločenských procesov, avšak súčasne je aj indikátorom adaptácie spoločnosti na nové finančno-právne normy a finančno-právne vzťahy, vrátane ich vplyvu na finančno-právne vedomie spoločnosti.

Finančné právo tvorí síce aj naďalej tradičnú súčasť nášho právneho poriadku, avšak prvé roky dvoch decínií demokratizačného procesu boli pre toto právne odvetvie predovšetkým obdobím hľadania jeho nového miesta v slovenskom práve. Spôsobila to nevyhnutnosť podieľať sa na tvorbe organizačno-právnych predpokladov pre fungovanie slovenskej ekonomiky na trhových princípoch.

Výrazne sa zmenili aj podmienky, za ktorých sa finančné právo uplatňuje. Možno to bude znieť rozporuplne a paradoxne, avšak som toho názoru, že v súčasnosti štát využíva finančné právo neporovnateľne intenzívnejšie než v predchádzajúcom spoločenskom režime na ovplyvňovanie ekonomických, sociálnych a iných procesov prebiehajúcich v spoločnosti. Od spoločnosti, ktorá sa zbavila centrálne riadenej ekonomiky, to asi málokto očakával. V tejto súvislosti možno celkom oprávnené konštatovať, že v trhovom systéme hospodárenia je finančné právo výraznejšie a hlbšie prepojené s ekonomikou než akékoľvek iné právne odvetvie tvoriace náš právny poriadok.

Pri hodnotení poslania finančného práva v ekonomike však treba ísť ešte ďalej: bolo by nesprávne chápať súčasné finančné právo iba ako nástroj štátu na ovplyvňovanie hospodárskych, sociálnych a iných procesov prebiehajúcich v spoločnosti. Finančné právo treba posudzovať a ponímať navyše aj ako *formu organizácie, existencie, realizácie a ďalšieho rozvoja* spoločensko-ekonomických vzťahov, ktoré reguluje.

Som toho názoru, že uplynulý čas sa výrazne podpísal aj pod otázku *adaptácie spoločnosti na finančno-právne normy* a na *finančno-právne vedomie spoločnosti*. Spoločnosť začala brať finančné právo, resp. právne normy, ktoré ho vytvárajú oveľa citlivejšie a vnímavejšie aj reaguje na zmeny vo finančnom zákonodarstve. Z tohto pohľadu sa rozšíril okruh finančno-

právnych aspektov, ktoré „trápia“ verejnosť. Nie sú to už iba otázky spojené s prerokovaním a schvaľovaním návrhov zákonov o štátnom rozpočte, najmä pokiaľ ide o objemy výdavkov na jednotlivé funkcie štátu, ktoré verejnosť zaujímali stále. Pozornosť verejnosti sa rozšírila aj na otázky využitia rôznych verejných peňažných fondov, ako napríklad Štátneho fondu rozvoja bývania, Študentského pôžičkového fondu, Fondu ochrany vkladov a pod., ako i na rôzne limity, zákazy a iné obmedzenia subjektívnych finančných práv fyzických i právnických osôb, ktoré verejnosť chápe väčšinou ako zasahovanie do ich oprávnených záujmov.

Najvypuklejšie sa rôzne zákazy a obmedzenia v oblasti finančného práva prejavovali v colníctve a v právnej úprave devízového hospodárstva. Napríklad v oblasti devízového hospodárstva pociťovali tuzemci ako neoprávnený zásah do ich subjektívnych práv ešte donedávna uplatňovanú povinnosť prevodu peňažných prostriedkov do tuzemska a niektoré ďalšie povinnosti a obmedzenia. Súčasné devízovo-právne predpisy však už charakterizuje ústup od rigidnej právnej úpravy devízových vzťahov a tendencia liberalizácie a reštrikcie devízovo-právnych noriem. Znamená to, že devízové právo smeruje k zužovaniu rozsahu a obsahu devízovo-právnych noriem a miery ich záväznosti. Aj napriek tomu však naďalej jeho účelom ostáva garantovať zo strany štátu existenciu a pôsobenie určitých kontrolných mechanizmov v oblasti devízového trhu.

Súčasné finančné právo zaznamenáva výrazné zmeny v **rozsahu i obsahu predmetu finančno-právnej regulácie**. V prvom rade prestalo byť rigidne vyhraneným a aj relatívne autonómnym a uzavretým právnym odvetvím, zameraným takmer absolútne na úpravu spoločensko-ekonomických vzťahov, ktoré sú charakterizované dominantnými a nadradenými záujmami štátu. V minulosti neprichádzali napríklad do úvahy diskusie týkajúce sa prepojenia finančno-právnej regulácie s oblasťou súkromno-právnej sféry. So zmenou spoločensko-ekonomického systému však aj v tomto smere nastali kvalitatívne zmeny; finančné právo muselo ako jednu z prioritných otázok riešiť práve problém vzťahu k subjektom súkromného práva. Znamenalo to rozšírenie predmetu finančno-právnej regulácie aj o oblasť finančného hospodárenia vybraných neziskových subjektov súkromného práva, ktorých pôsobenie bolo pred Novembrom 1989 skôr formálne, resp. ktoré dovtedy náš právny poriadok ani nepoznal (napríklad neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, neinvestičné fondy a pod.). Spojenie predmetu finančno-právnej regulácie s neziskovým sektorom je dané niektorými otázkami ich finančného hospodárenia. Ide o tie aspekty, ktoré vykazujú verejno-právny charakter, t.j. subjekty súkromného práva nakladajú s verejnými prostriedkami, dostávajú dotácie a príspevky zo štátneho rozpočtu, štát reguluje tvorbu a použitie niektorých fondov uvedených subjektov, kontroluje ich hospodárenie, poskytuje im rôzne úľavy, umožňuje im prijímať daňové asigácie¹ atď.

Rozšírenie predmetu finančno-právnej regulácie sa výrazným spôsobom dotklo aj okruhu verejno-právnych inštitúcií. V uplynulých rokoch sa podstatne rozšíril priestor práve pre zriaďovanie verejno-právnych inštitúcií. V tomto smere však možno zaznamenať dosť chaotický vývoj vzhľadom na skutočnosť, že verejno-právne inštitúcie síce vznikali, ale často krát boli neskôr transformované na iné organizačno-právne formy, príp. aj zanikali. Takto sa striedavo rozširoval aj zužoval rozsah a obsah predmetu finančno-právnej regulácie. Najvypuklejšie sa tento problém dotýkal Všeobecnej zdravotnej poisťovne a Spoločnej zdravotnej poisťovne, ktoré pri svojom zrode boli zákonom zriadené ako verejno-právne

---

¹ K tomu bližšie pozri: PRIEVOZNÍKOVÁ, K. – ŠTRKOLEC, M.: Neziskové organizácie a daňové asigácie ako zdroj ich príjmov. In: Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2007, s. 182-190.

inštitúcie, neskôr sa však ich právne postavenie zmenilo a stali sa akciovými spoločnosťami, ale aj Národného úradu práce ako verejnoprávnej inštitúcie, ktorá už neexistuje a namiesto neho došlo k zriadeniu Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny ako rozpočtovej organizácie štátu.

Verejnoprávne inštitúcie pri plnení svojich úloh vynakladajú verejné prostriedky, tvoria a používajú peňažné fondy a v konečnom dôsledku organizujú a realizujú finančnú činnosť popri alebo ako súčasť svojej hlavnej činnosti. V súčasnosti medzi verejno-právne inštitúcie, ktoré z hľadiska ich finančného hospodárenia zaraďujeme pod predmet finančného práva, patria Sociálna poisťovňa, verejné vysoké školy, Slovenský rozhlas a Slovenskú televízia, umelecké fondy, Tlačovú agentúru Slovenskej republiky a najnovšie aj Audiovizuálny fond.

Vývoj nových organizačno-právnych foriem viedol teda k tomu, že tradičná sféra rozpočtových a príspevkových organizácií a štátnych podnikov, pokiaľ ide o personálny aspekt predmetu finančno-právnej regulácie, sa rozrástla aj o vybrané neziskové subjekty a verejno-právne inštitúcie.

Otázky vzťahu verejno-právnych a súkromno-právnych záujmov sa dotýkajú aj niektorých ďalších oblastí finančno-právnych vzťahov, napríklad platobného styku a zúčtovania, úverových vzťahov, oblasti komerčného poisťovníctva a pod. V rámci tohto okruhu problémov osobitne vypuklo vystupuje do popredia problematika práva finančného trhu, najmä v zmysle rozšírenia predmetu finančno-právnej regulácie.

Finančný trh predstavuje zložitý komplex spoločenských vzťahov prejavujúcich sa nielen v oblasti ekonomiky, ale i v sociálnej sfére, kultúrnej oblasti atď. Už základné členenie finančného trhu na kapitálový a peňažný s množstvom nástrojov, subjektov, funkčným mechanizmom, vzťahmi verejno-právnej i súkromno-právnej povahy predznamenáva zložitnosť danej problematiky. S tým súvisia aj také otázky, ako sú rôzne formy štátnej pomoci, investičné stimuly, verejno-súkromné partnerstvá a pod. V ich prípade ide o poskytovanie verejných prostriedkov zo štátneho rozpočtu alebo zo zdrojov Európskej únie (ďalej len „EÚ“) (napríklad zo štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a pod.) subjektom z oblasti súkromného práva.

Právo finančného trhu sa v súčasnosti prezentuje ako právny inštitút zmiešanej povahy. Vykazuje tak verejno-právne (v tomto rámci teda finančno-právne prvky), ako aj súkromno-právne aspekty (z tohto pohľadu by malo ísť predovšetkým o obchodno-právnu úpravu). Napriek rôznorodosti názorov na právnu podstatu tohto inštitútu som presvedčený o tom, že tie aspekty, ktoré majú verejno-právny charakter patria pod rámec úpravy finančného práva. Dôležitejšou otázkou sa mi však javí vytvorenie takého právneho prostredia, ktoré bude schopné zabezpečiť riadne a bezpečné fungovanie finančných trhov², čím sa vytvoria podmienky pre väčšiu stabilitu finančnej sústavy ako celku a zároveň sa vylúči, resp. obmedzí hrozba finančnej krízy. O akú dôležitú problematiku sa jedná, ukazuje aj súčasná finančná kríza, ktorá už dosiahla až globálny charakter.

Finančné právo sa na strane jednej rozšírilo o naznačené okruhy finančno-právnych vzťahov. Súčasne však v opačnom smere došlo aj k jeho istej vnútornej reštrikcii. Zo systému osobitnej časti finančného práva sa prirodzeným a zákonným spôsobom vyčlenili tie právne normy, ktoré upravujú hmotnú a procesnú stránku daňového systému. Inými slovami napísané,

---

² Obdobne aj M. ŠTRKOLEC. Pozri kapitolu XVIII (Právna regulácia finančného trhu). In: BABČÁK, V. a kol.: Finančné právo a finančná správa, Epos, Bratislava, 2008, s. 314.

daňovo-právne normy, vytvárajúce daňové právo, sa na základe osobitosti predmetu právnej regulácie, osobitných metód právnej regulácie a ďalších charakteristických znakov daňovo-právnych noriem a daňovo-právnych vzťahov skoncentrovali do nového právneho odvetvia, ktoré zahŕňa aj vzťahy v oblasti ukladania, platenia a vyberania poplatkov. Som si vedomý toho, že časť neveľkej finančno-právnej komunity v Čechách a na Slovensku má na túto otázku zatiaľ iný názor. Aj napriek tomu už teraz možno zaznamenať u viacerých českých a slovenských predstaviteľov finančného práva istý názorový posun v prospech samostatného postavenia daňového práva v právnom poriadku.

Normotvorná základňa finančného práva prešla v uplynulých dvoch decéniách procesom radikálnych zmien. Zo systémového hľadiska, berúc do úvahy aj historický kontext, možno túto základňu rozčleniť na tri zložky:

- zákony, ktorých cieľom bolo kreovanie trhového modelu hospodárenia a vytváranie podnikateľského prostredia, nový demokraticky systém územnej samosprávy, ako aj vznik nových organizačno-právnych foriem podnikateľských subjektov (napríklad Obchodný zákonník, zákon o štátnom podniku, zákon o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, zákon o obecnom zriadení, zákon o majetku obcí, zákon o živnostenskom podnikaní, zákon o dlhopisoch, zákon o cenných papieroch atď.), ale aj zákony zamerané na nápravu krívd z minulého režimu a iné. Podstata väčšiny uvedených zákonov nebola finančno-právna. Rozhodne však o nich nemožno ani povedať, že by neovplyvnili vývoj právnej úpravy finančno-právnych vzťahov, resp. by sa priamo na ňom nepodielali;
- finančné zákony, ktoré novo upravili ťažiskové oblasti finančno-právnych vzťahov, ako napríklad zákon o rozpočtových pravidlách, Colný zákon, Devízový zákon, zákon o poisťovníctve atď.;
- finančné zákony, ktoré zaviedli kvalitatívne nové finančno-právne nástroje. Spomeniem len tie najdôležitejšie a z pohľadu finančno-právnej regulácie aj dovtedy neznáme. Išlo napríklad o zákon o štátnom dlhu a štátnych zárukách³, zákon o Štátnej pokladnici⁴, zákon o dohľade nad finančným trhom⁵, zákon o finančnej kontrole a vnútornom audite⁶, zákon o burze cenných papierov⁷, zákon o audítoroch a audite⁸ atď. Tieto a ďalšie zákonné úpravy umožnili dotvárať novú finančnú sústavu nášho štátu aj o nové organizačno-právne formy tejto sústavy. Súčasne sa stali východiskom aj pre rozšírenie predmetu finančno-právnej regulácie minimálne o oblasť právnej regulácie finančného trhu. Je už iba prirodzeným konštatovaním, že do právneho rámca novej finančnej sústavy, vrátane jej organizačno-právneho vyjadrenia zapadli aj bankové zákony, konkrétne zákon o Národnej banke Slovenska⁹, zákon o bankách¹⁰ a zákon o EXIM banke¹¹.

³ Zákon č. 386/2002 Z. z. o štátnom dlhu a štátnych zárukách a ktorým sa dopĺňa zákon č. 291/2002 Z. z. o Štátnej pokladnici a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴ Zákon č. 291/2002 Z. z. o Štátnej pokladnici a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵ Zákon č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁶ Zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁷ Zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov.

⁸ 540/2007 Z. z. o audítoroch, audite a dohľade nad výkonom auditu a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

⁹ Zákon č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov.

¹⁰ Zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov neskôr nahradený zákonom č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹¹ Zákon č. 80/1997 Z. z. o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Didakticko-pedagogická stránka finančného práva (účelovo do toho zahrňujúc i vedecký výskum v tejto oblasti) je nerozlučne spojená s predchádzajúcimi oblasťami, ktorým som venoval pozornosť, dokonca možno konštatovať, že uvedené oblasti výrazným spôsobom ovplyvňuje. V tejto súvislosti treba mať na zreteli predovšetkým tieto aspekty:

- konkrétne zaradenie finančného práva v študijnom programe v súlade s platnou právnou úpravou (to znamená či je finančné právo zaradené medzi povinné, povinne voliteľné, príp. výberové predmety) a v rámci ktorého stupňa štúdia sa uskutočňuje jeho výučba (bakalárskeho alebo magisterského študijného programu);
- akreditáciu finančného práva aj pre tretí stupeň štúdia, t.j. pre doktorandské štúdium;
- priznanie práva uskutočňovať v odbore finančné právo habilitačné konanie a inauguračné konanie;
- podrobné a jednoznačné rozpracovanie teórie finančného práva a pojmového aparátu finančného práva;
- konkrétne formy pedagogického pôsobenia pri výučbe finančného práva na danej právnickej fakulte a akcent daný na realizáciu týchto foriem.

III.

Finančné právo ostáva aj naďalej poznamenané dynamikou a zložitou spoločenskou vývojom. Výrazne to vidieť v súvislosti so **zapojením sa Slovenska do ekonomických a právnych štruktúr európskej integrácie** a s tým spojeným následným **vstupom do eurozóny**.

Vstup Slovenskej republiky do EÚ znamenal vážny zásah aj do oblasti finančného zákonodarstva nášho štátu a ovplyvnil predovšetkým usporiadanie rozpočtových a finančných vzťahov medzi jednotlivými článkami rozpočtovej sústavy (rozpočtu verejnej správy) na Slovensku. Vyvolal nutnosť prijatia celého radu nových právnych predpisov, v prvom rade to bol zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy¹². Uvedeným zákonom sa konštituovali finančné vzťahy s EÚ, ale aj nanovo upravili druhy príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu, počítajúc k nim už aj prostriedky z EÚ a odvody do EÚ. Na zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy nadviazali ďalšie právne predpisy z oblasti finančného práva, napríklad zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy¹³.

Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy súčasne predznamenal aj transformáciu rozpočtových noriem Európskych spoločenstiev (ďalej len „ES“) a EÚ do právneho poriadku Slovenskej republiky. Uvedená transformácia sa realizovala a realizuje buď priamou cestou alebo prostredníctvom adekvátnej novelizácie zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy a súvisiacich finančno-právnych úprav.

Ani zďaleka však finančné vzťahy s EÚ nekončia pri zákone o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Existuje celý rad ďalších okruhov finančno-právnych vzťahov, ktoré sú determinované a ovplyvňované právom ES a EÚ, príp. našimi záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných zmlúv a dohôd. V tejto súvislosti možno spomenúť napríklad zákon o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva¹⁴, zákon o opatreniach

---

¹² Zákon č. 524/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov.

¹³ Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov.

¹⁴ Zákon č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva.

proti porušovaniu práv duševného vlastníctva pri dovoze a vývoze tovaru¹⁵, zákon o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku¹⁶, zákon o vzájomnej pomoci pri vymáhaní niektorých finančných pohľadávok¹⁷, zákon o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti¹⁸ atď.

Na základe nášho členstva v EÚ sa právne akty ES a EÚ stali aj prameňmi vnútroštátneho finančného práva buď priamym uplatňovaním alebo nutnosťou ich transformovať do našej finančnej normotvorby.

Členstvo Slovenska v EÚ vyvolalo viaceré problémy týkajúce sa najmä kvality finančno-právnej regulácie. Mimoriadne závažným problémom sa v tomto smere javí značne rozdielna a neujasnená finančná terminológia, ktorá sa používa v právnych aktoch jednotlivých členských štátov EÚ, nevynímajúc z toho ani nekvalitný odborný preklad právnych aktov európskeho komunitárneho práva či tzv. úniového práva, ako aj ich neprehľadnosť.

Od 1. januára 2009 sa Slovenská republika stala členom eurozóny. Na našom území začala platiť nová, spoločná mena – euro, s ktorou nemal doteraz náš štát žiadne praktické skúsenosti. Stalo sa tak na základe zákona o zavedení meny euro v Slovenskej republike¹⁹. Na základe tohto zákona sa zmenil systém riadiacich vzťahov medzi Národnou bankou Slovenska a obchodnými bankami, medzi Národnou bankou Slovenska a Európskou centrálnou bankou, zmenili sa pravidlá uvádzania a sťahovania novej meny z obehu, musel sa novelizovať celý rad právnych predpisov v jednotlivých oblastiach vecnej pôsobnosti ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. To všetko kladie pred finančné právo a jeho vedu náročné úlohy, pretože na celom procese profilácie meny euro sa výrazným spôsobom zúčastňuje.

Záverom treba spomenúť ešte jeden výrazný aspekt, ktorý prekračuje hranice tradičného vnútroštátneho chápania obsahu finančného práva; sú to dôsledky, ktoré zanecháva hospodárska a v jej rámci aj finančná kríza v celosvetovom meradle. V tomto smere je z môjho pohľadu nevyhnutné upraviť jednotne, minimálne v rámci EÚ mechanizmus kontroly finančných trhov.

Prof. h. c. prof. JUDr. Vladimír Babčák, CSc.
Katedra finančného práva a daňového práva
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach
Kováčska ul. č. 26
040 75 Košice
vladimir.babcak@upjs.sk

---

¹⁵ Zákon č. 200/2004 Z. z. o opatreniach proti porušovaniu práv duševného vlastníctva pri dovoze, vývoze a spätnom vývoze tovaru v znení neskorších predpisov.

¹⁶ Zákon č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskoršieho predpisu.

¹⁷ Zákon č. 446/2002 Z. z. o vzájomnej pomoci pri vymáhaní niektorých finančných pohľadávok v znení neskorších predpisov.

¹⁸ Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskoršieho predpisu.

¹⁹ Zákon č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.